

Marleen Schmitz

Zwarte ogen, groene ogen

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Herfst 1946

Sjra veegde het zweet van zijn voorhoofd en wong zich naast Leon in de rij. De trainer, die met de bal onder de arm voor de groep stond, legde langzaam de bal neer en zette zijn voet erop.

‘Jullie hebben goed je best gedaan, jongens.’ Hij keek de rij jonge voetballers langs en kuchte nadrukkelijk. ‘Zeker de mensen die regelmatig komen trainen, gaan qua techniek en conditie met sprongen vooruit.’ Hier en daar liet hij zijn blik even haperen. Ook bij Sjra.

Ongemakkelijk ging Sjra van het ene been op het andere staan. Vorige week had hij een training overgeslagen omdat hij met vader en Rinus voederbieten moest oogsten. Om de blik van de trainer te ontwijken, keek hij langs diens hoofd heen naar de spelers van het eerste elftal die zich warmliepen. Hij volgde de bewegingen van zijn naamgenoot Sjra, van wie verteld werd dat hij voor het Zwaluwenelftal zou worden geselecteerd en met andere talentvolle spelers belangrijke wedstrijden zou spelen, in binnen

en buitenland. Wat een kans om andere landen te zien! Andere mensen te leren kennen. Iets te bereiken. Iemand te worden...

Hij schrok op van een por tussen zijn ribben. Leon wees met zijn hoofd in de richting van de trainer, die zijn toespraakje aan het afsluiten was. '... reken erop dat iedereen op tijd aanwezig is. Ook Sjra Rutten!'

Sjra knikte. De rij viel in brokjes uiteen.

Samen met Leon liep hij naar huis. 'Ik verheug me op de volgende wedstrijd. We gaan zeker winnen.'

'Natuurlijk winnen we. Limburgia wint altijd,' zei Leon. 'Als jij maar op tijd bent. Als je weer te laat bent, stelt hij je niet op.'

Sjra's gezicht betrok. Bij hem thuis kwam er vaak iets tussen. Een koe die moest kalven, onkruid dat onder je ogen opschoot, het weer dat je dwong snel te oogsten... Of zoals nu: voor zijn moeder moest hij nog een mand aardappelen rooien! Hij begon te rennen. Voordat hij het paadje insloeg dat dwars door de boomgaard liep, keek hij om. Leon kwam op zijn dooie gemak achter hem aan. Het ergerde hem. 'Waar blijf je nou?'

'Ren jij maar zo hard als je wilt,' antwoord-

de Leon. 'Ik ben kapot. Ik heb net de longen uit mijn lijf gelopen.'

'Je weet toch...' begon Sjra.

Leon knikte.

Sjra hield meteen op. Ze wisten allebei wat Sjra had moeten beloven om naar de voetbaltraining te mogen. 'Laat ook maar. Ik ben net zo moe als jij. Die aardappelen haal ik straks wel uit de grond.' Sjra liet zich onder een kersenboom in het gras vallen.

'Ik help je wel.' Leon plofte naast hem neer, ging op zijn rug liggen en deed zijn ogen dicht. 'Ja, ik help je wel. Straks.'

Sjra bleef zitten. Hij trok zijn benen op, vouwde zijn handen om zijn knieën en keek naar de onbekommerde uitdrukking op Leons gezicht. Leon kon dat wel, hier zomaar wat gaan liggen. Hij niet. Lekker liggen luieren lukte hem niet. Nu niet. Zolang er dingen gedaan moesten worden, kreeg hij de onrust niet uit zijn lijf.

Als Leon meehielp, deed die dat voor de lol, dacht hij een beetje wrevelig. Omdat hij dat leuk vond. Het lapje grond dat ze bij Leon thuis hadden, was maar klein vergeleken bij de akkers van Sjra's vader: een zakdoek tegenover een beddenlaken. Natuurlijk wel logisch, want zijn eigen

vader was boer en de vader van Leon was mijnwerker. Die was tevreden met een tuintje dat genoeg groenten en aardappelen opbracht voor eigen gebruik.

Sjra zuchtte en volgde met zijn ogen een duif die boven de glooiende heuvels in de richting van de kerktoren vloog. De duif streek neer op een korenrijt.

Bij de familie Rutten moest iedereen meewerken. Sjra was de vijfde van zes en zijn belangrijkste taak was het uitmesten van de koeienstal. Rinus, die amper vier jaar ouder was dan Sjra, werkte volop mee op de boerderij. Het was goed dat Rinus de boerderij zou overnemen, dacht Sjra. Rinus was niet de oudste zoon, maar hij had het boeren wel in de vingers. Als stamhouder was Alfons degene die eigenlijk de boerderij zou krijgen, maar Alfons zat hoog en droog op het seminarie. Die wist al vanaf de zesde klas dat hij missionaris wilde worden. Dat kwam door dat zijn meester een broer had die in Brazilië in de missie was. Alfons raakte zo in de ban van de spannende verhalen die verteld werden over dat verre land, over de wilde dieren en de arme kindjes dat hij dat allemaal zelf wilde meemaken.

In het gras naast Sjra maakte Leon een knor-

rend geluid. Hij veegde een mier uit zijn hals en ging iets verliggen. Sjra rukte een grasspriet uit en streek er pesterig mee over de blote arm van zijn vriend. Even verscheen er een geïrriteerde trek op diens gezicht, maar die verdween weer snel toen hij, zonder zijn ogen te openen, de spriet wegsloeg en gromde dat Sjra dat moest laten. ‘Anders laat ik je stikken met je aardappelen.’

Sjra grinnikte. Hij wist dat Leon hem toch zou helpen. Zolang ze leefden, waren ze al buurjongens. En vrienden. Echte kameraden. Aan Leon had hij meer dan aan zijn broers. Toch gooide hij de grasspriet een eindje van zich af. Je kon nooit weten. Met z’n tweeën naar het veld was veel leuker dan in je eentje. En het werk was sneller klaar. Lui liet hij zijn hoofd achterover zakken. Het blauw van de zonnige herfstlucht maakte plaats voor het groene bladerdak van de boom waar ze onder lagen.

Met een zwaai waar hij een beetje duizelig van werd, gooide hij zijn hoofd weer naar voren. Hij kwam overeind. ‘Hé, luiwammes, ga je mee?’

‘Nu al?’ Leon deed zijn ogen open. ‘Nog even,’ voegde hij eraan toe.

‘Kom op nou. Ik moet nog van alles doen.’

‘Ik help je wel,’ zei Leon terwijl hij opstond. ‘Dat heb ik beloofd. Heb jij je huiswerk al af?’

In zijn ogen blonk iets slims dat Sjra herkende. Hij haalde zijn schouders op. ‘Ik moet nog alles leren, maar wat we moesten maken, heb ik af. Ook wiskunde.’

Ze grijnsden naar elkaar. Leon gaf hem een vette knipoog en een vriendschappelijke klap op zijn schouder en begon te rennen. Behendig slingerde hij tussen de bomen door, zoals hij op het voetbalveld tussen de spelers door slingerde. Sjra volgde hem zo goed en zo kwaad als het ging. Qua tempo was Leon hem de baas, zelf moest hij het meer hebben van zijn spelinzicht: zien waar de kansen lagen, welke speler hij kon aanspelen en snel kijken waar de doelman precies stond. Sjra versnelde. Als hij nu Leon wilde inhalen, maakte hij de meeste kans op het aflopende pad dat voor hen lag. Met grote, verende loopsprongen daalde hij af. Hij wipte lenig van zijn ene been op zijn andere en liet zijn bovenlichaam soepel met elke sprong mee zwaaien. De kruin van de boom die zo vlak naast het pad stond dat hij er bijna op stond, dook boven Leons bruine krullen op. De boom stond rechts, in de bocht van het pad. Als hij die bocht kon afsnijden, was

hij Leon voor.

Zijn adem schuurde door zijn keel. Sjra hoorde zijn vriend ook zwaar hijgen en zette aan voor het laatste spurtje. Alsof Leon het aanvoelde, precies op dat moment spreidde hij zijn armen en vloog als een vliegtuig aan dezelfde kant om de boom heen. Sjra kon niets anders doen dan hem voor laten gaan. Sportief incasseerde hij zijn nederlaag. 'Je hebt het weer geflikt.'

Op hetzelfde moment waarop Leon in lachen uitbarstte, klonk ergens in de buurt een luide knal, gevolgd door enkele onregelmatige minder harde knallen. Daarna kinderen die huilden, gilden, schreeuwden.

De lach op Leons gezicht bevroor. Sjra voelde, ondanks de warmte, het kippenvet over zijn rug en zijn armen trekken. Tegelijkertijd besepte hij wat er aan de hand was. Ontploffingen. Kogels. Munitie. Granaten. Kinderen die speelden met oorlogstuig! Precies dat waar zijn ouders hem ontelbare keren voor gewaarschuwd hadden.

Er klonk geschreeuw. Hulpgeroep. Het huilen veranderde in een jammerend gejam. Zijn moeheid was verdwenen. Hij vloog over de smalle, bochtige paadjes in de richting van het geluid, Leon vlak achter hem aan.

Onder de boom die de kruising van twee veldwegen markeerde, boog een boer zich haastig over een klein figuurtje dat op de grond lag. Zijn riek lag weggesmeten in het gras. Het kind bloedde aan een been. Het had vlechten. Een meisje... Lenie, zijn kleine zusje? Het bloed trok weg uit Sjra's gezicht, zijn benen minderden automatisch vaart. Nee, het was Lenie niet, dit meisje had ander haar. Opgelucht maar angstig holde hij verder. Naast het meisje lag nog een ander kind, zag hij nu. Een jongen. Hij bloedde vreselijk uit zijn borst. De boer rukte de rode halsdoek van zijn hals, boog zich over het jongetje heen en sprak geruststellend tegen hem, maar zijn troostende woorden gingen verloren in het gekerm.

Ik ga terug, ik wil dit niet zien, schoot het door Sjra's hoofd. Laf, dacht hij erachteraan. Hij voelde de aanwezigheid van Leon en vermande zich.

De boer draaide zich naar hen om. Sjra schrok van de blik in zijn ogen. Niet goed! Weer moest hij zich ervan weerhouden weg te rennen.

De boer wees naar het meisje. 'Bind iets om haar been en breng haar naar de dokter. Snel!

Stuur iemand hiernaartoe. Ik zorg zolang voor hem hier.'

Blij dat iemand zei wat hij moest doen, trok Sjra zijn hemd uit. Leon volgde zijn voorbeeld.

'Geef mij een van die hemden,' zei de boer en hij legde het op de bloedende borst van het jongetje. 'Breng haar nu weg!'

Zo snel als ze konden, droegen ze het meisje op gekruiste armen tussen hen in naar het dorp. Het meisje jammerde aan één stuk door: 'Niet doen, Walter... niet doen!'

Sjra hoefde niet te vragen wie Walter was. Hij keek naar zijn hemd, dat haar gewonde linkerbeen bedekte, en kon zijn ogen er niet van afhouden. Hoe snel de stof donkerrood kleurde... en hoe raar het been bij elke stap heen en weer bungelde. Hij kreeg er kippenvel van.

'We moeten sneller zijn,' spoorde hij Leon aan.

'Gaat het?' vroeg hij aan het meisje terwijl hij een drafje inzette. 'We zijn er zo. Daar zijn de eerste huizen al.'

Ze gaf geen antwoord. Ze had haar hoofd tegen zijn borst laten zakken.

'Het komt goed,' herhaalde hij voortdurend, maar haar hoofd botste bij elke stap tegen hem